

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/6108,Uroczystosc-przekazania-odznaczen-po-sp-ppor-Zbigniewie-Recce-Warszawa-24-lutego.html>
28.02.2026, 14:38

Uroczystość przekazania odznaczeń po śp. ppor. Zbigniewie Rećce – Warszawa, 24 lutego 2011 r.

24.02.2011

24 lutego 2011 r. w siedzibie Instytutu Pamięci Narodowej w Warszawie odbyła się uroczystość, podczas której Pani Anna Wysibirska, wdowa po śp. ppor. Zbigniewie Rećce, przekazała na ręce Prezesa IPN dr. Franciszka Gryciuka odznaczenia swego męża, m.in. Order Virtuti Militari oraz Krzyż Komandorski z Gwiazdą Orderu Odrodzenia Polski. Odznaczenia te trafiły do Oddziału IPN w Białymstoku, gdzie będą eksponowane na przygotowywanej na październik wystawie, poświęconej ppor. Rećce w 65. rocznicę jego śmierci.

W trakcie kameralnej uroczystości Anna Wysibirska opowiedziała m.in. o swojej heroicznej, zakończonej powodzeniem próbie ekshumowania w 1947 r. zwłok męża, zabitego w zasadzce przez funkcjonariuszy MO. Opowiedziała też, jak przez wiele lat po śmierci ppor. Rećki była represjonowana przez UB i SB. Na zakończenie uroczystości Prezes IPN dr Franciszek Gryciuk wręczył Annie Wysibirskiej Medal X-lecia IPN oraz najnowsze publikacje Instytutu o podziemiu niepodległościowym.

W dniu 17 lutego 2001 r. Dyrektor Oddziału IPN w Białymstoku prof. Cezary Kukło zwrócił się z pismem do władz miejskich Białegostoku o nadanie jednej z ulic miasta imienia ppor. Zbigniewa Rećki.

ZBIGNIEW REĆKO (1923-1946)

„Lew”, „Trzynastka”, konspiracyjne nazwiska: Grobowski Henryk, Leśniewski Henryk, Romanowicz Zbigniew; żołnierz Bojowej Organizacji „Wschód”, Armii Krajowej-Armii Krajowej Obywatelskiej-Zrzeszenia „Wolność i Niezawisłość”, podporucznik (1944), adiutant komendanta (prezesa) Okręgu WiN Białystok.

Ur. 7 III 1923 r. w Białymstoku, w rodzinie funkcjonariusza Policji Państwowej, syn Bolesława i Anny z domu Bartosiewicz. Od siódmego roku życia wychowywany samotnie przez ojca (matka opuściła rodzinę). Ukończył szkołę powszechną w Białymstoku. Do chwili wybuchu wojny kontynuował naukę w Gimnazjum Męskim im. Józefa Piłsudskiego w Białymstoku. Działal w harcerstwie.

Po wybuchu wojny ojciec Rećki został internowany we na Litwie (trafił do 2 Korpusu Polskiego gen. Władysława Andersa, uczestnik bitwy pod Monte Cassino). On sam, z powodu zagrożenia zatrzymaniem jako syn policjanta, w IV 1940 r. przedostał się na teren Generalnego Gubernatorstwa. Zatrzymany w Warszawie podczas ulicznej łapanki, został wywieziony na roboty przymusowe w głąb Rzeszy (Bawaria). Po wybuchu wojny sowiecko-niemieckiej zbiegł i 1 XI 1941 r. powrócił do Białegostoku.

Działalność konspiracyjną rozpoczął w szeregach Bojowej Organizacji „Wschód” w II 1942 r. Posługiwał się wówczas pseudonimem „Lew”. Pełnił funkcję wywiadowcy – początkowo zatrudniony w sklepie mięsnym zaopatrującym niemieckie siły okupacyjne, następnie z racji dobrej znajomości języka niemieckiego skierowany przez organizację do pracy w Gestapo w

charakterze tłumacza.

Jesienią 1942 r. po aresztowaniu przez Gestapo trzech członków sztabu Okręgu AK Białystok kontakt z nim nawiązały miejscowe struktury AK. W nocy 31 X/1 XI 1942 r., po uprzednim odurzeniu strażników alkoholem zawierającym środki nasenne, wyprowadził z gmachu Gestapo przy Erich Kochstrasse 15 (obecnie: ul. Sienkiewicza) wspomnianych oficerów oraz łączniczkę. Podczas ucieczki Rećko śmiertelnie ranił niemieckiego strażnika pocztowego usiłującego ich zatrzymać. 5 XI 1942 r. w odwecie za ucieczkę i zabicie strażnika decyzją szefa SS i policji Okręgu Białystok w miejscowym więzieniu rozstrzelano 25 osób, w tym przyjaciela i siostrzenicę Rećki. Poszukiwany listami gończymi ukrywał się samodzielnie na terenie Białegostoku, a następnie przejęty przez AK został przerzucony na teren powiatu Wysokie Mazowieckie. Wkrótce otrzymał przydział do komórki ochrony sztabu Okręgu AK Białystok. Od tego czasu posługiwał się pseudonimem „Trzynastka”.

W VI 1943 r. ukończył konspiracyjną szkołę podchorążych. Przydzielony do Kedywu, od 1 III 1944 r. zastępca szefa Kedywu Okręgu AK Białystok ppor. Tadeusza Westfala „Karasia”. Wraz z okręgowym oddziałem Kedywu brał udział w akcjach likwidacyjnych wymierzonych w konfidentów, członków sowieckich band terrorystyczno-rabunkowych, pospolitych bandytów, osób wrogo nastawionych do polskiego podziemia niepodległościowego oraz walkach z niemieckimi siłami okupacyjnymi. Na początku VII 1944 r. po śmierci Westfala krótko pełnił obowiązki szefa Kedywu Okręgu AK Białystok. Latem 1944 r. wraz z oddziałem Kedywu pchor. Zygmunta Stokowskiego „Oliwy” brał udział w akcji „Burza” na terenie Obwodu AK Zambrów. Walczył w potyczkach z wycofującą się żandarmerią oraz oddziałami Wehrmachtu, m.in. k. wsi Czarnowo-Undy oraz pod Wyknem.

Po zajęciu w lecie 1944 r. Białostocczyzny przez Armię Czerwoną, kontynuował działalność konspiracyjną. Zgodnie z rozkazami dowództwa podjął pracę w Zarządzie Lasów w Zambrowie. Od XII 1944 r. adiutant komendanta Obwodu AK Zambrów kpt. Ferdynanda Tokarzewskiego „Kruka”. Zatrzymany 21 I 1945 r. we wsi Tybory-Żochy przez Grupę Operacyjną NKWD-UB. Podczas walki ranny w płuca. Przewieziony do Białegostoku i osadzony w Więzieniu Karno-Śledczym przy Szosie Południowej (obecnie: ul. Kopernika).

Przeszedł śledztwo, w czasie którego próbowano go zwerbować do współpracy, a następnie wysłać w teren celem nawiązania kontaktu z komendantem Okręgu AK-AKO Białystok ppłk. Władysławem Liniarskim „Mścisławem”. Rećko odmówił podjęcia współpracy z UB, prawdopodobnie z tego powodu został umieszczony w celi pojedynczej w suterrenach więzienia oraz pozbawiony na dwa miesiące spacerów i kubła na fekalia (musiał załatwiać potrzeby fizjologiczne na betonową posadzkę celi, na której także spał, gdyż cela nie była wyposażona w prycę). Pomimo odniesionej rany i wdającego się zakażenia był także pozbawiony opieki medycznej. Wg przekazów rodzinnych 7 V 1945 został skazany na karę śmierci, jednocześnie planowano publiczne wykonanie wyroku na Rynku Kościuszki w Białymstoku. Prawdopodobnie była to jedynie mistyfikacja mająca na celu „złamanie” więźnia i wymuszenie zeznań oraz współpracy. 9 V 1945 zbiegł w czasie zbiorowej ucieczki więźniów. 1 VI 1945 r. został odznaczony Orderem Virtuti Militari V klasy. Przerzucony do Warszawy, gdzie kurował się oraz przeszedł zabieg chirurgiczny. Na teren Białostocczyzny powrócił jesienią 1945 r. Mianowany adiutantem komendanta (prezesa) Okręgu WiN Białystok ppłk. Mariana Świtalskiego „Sulimy”. Był jednym z najbardziej zaufanych współpracowników Świtalskiego, oprócz pełnienia funkcji osobistej ochrony był również członkiem jego grupy dyspozycyjnej.

Na początku X 1946 r. w Warszawie, wraz z Marianem Armatowiczem „Delfinem”, wziął udział w

likwidacji żony Liniarskiego - Ireny, skazanej na śmierć za przywłaszczenie pieniędzy organizacyjnych oraz kontakty z UB przez prezesa obszaru centralnego WiN ppłk. Wincentego Kwiecińskiego i jego zastępcę ppłk. Stanisława Sędziaka. Kilka dni po wykonanej akcji Rećko z Armatowiczem opuścili Warszawę pociągiem towarowym. 11 X 1946 r. rano wysiedli z pociągu w Szepietowie i w drodze do Wysokiego Mazowieckiego, w okolicy wsi Plewki, natknęli się na pluton operacyjny MO. Rećko próbował uciec, jednak na skraju lasu został raniony śmiertelnie serią z automatu. Armatowicz podjął współpracę z UB; nie da się wykluczyć, że współpracował już wcześniej i wprowadził Rećkę w zasadzkę.

Zwłoki Rećki zostały przewiezione do PUBP w Wysokiem Mazowieckiem, gdzie zostały wystawione na widok publiczny przez trzy dni, a następnie pochowane w bezimiennym grobie na miejscowym cmentarzu. Oznaczenie grobu przez miejscowego grabarza umożliwiło dokonanie ekshumacji, jaką 10 X 1947r. przeprowadziła żona Rećki - Anna. Następnego dnia pochowano go na cmentarzu parafialnym w Kobylinie.

Poza Orderem Virtuti Militari odznaczony Krzyżem Walecznych (dwukrotnie: 1943 i 1944 r.). W 1946 r. jego przełożony wnioskował o awansowanie na porucznika oraz odznaczenie po raz trzeci Krzyżem Walecznych. W 2009 r. odznaczony pośmiertnie Krzyżem Komandorskim z Gwiazdą Orderu Odrodzenia Polski.

Opracowano na podstawie: P. Łapiński, M. Zwolski, [biogram] Zbigniew Rećko [w:] Konspiracja i opór społeczny w Polsce 1944-1956. Słownik biograficzny, t. 4, red. M. Bielak, K. Krajewski, Kraków-Warszawa-Wrocław 2010.

[Poprzedni Strona](#)
[Następny Strona](#)

foto #1

foto #2

foto #3